

Юрій ГРОМИК

**ФРАЗЕОЛОГІЗМИ СЕРЕДНЬОПОЛІСЬКОЇ ГОВІРКИ
СЕЛА ЛИПНО КІВЕРЦІВСЬКОГО РАЙОНУ
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Абу́ луза́ – чурту́ знайдúца.

Абу́ ру́к'і, то на́йдиц:а му́к'і.

Ба́ба базáрна́я ‘занадто балакуча жінка’.

Ба́ба з во́за – ко́н'ам ле́кший.

Ба́ба, йак жа́ба, – у го́втар на го́дна ступа́т’.

Бага́ти, йак Радз’і́в’і́л ‘дуже заможний’.

Бага́том чорт і дите́й кулі́ше.

Ба́чили го́чи, шо купл’а́ли, – йі́жте, к’еб ви пувилáзили.

Бидá ни пу л’і́си, да пу л’у́д’ах хо́дит’.

Бидú ни шука́й – сама́ на́йде.

Биз двукáта ни бу́де й свáта.

Биз йі́днó жу́да йáрмарок вб́йдиц:а.

Бик у ста́ди приві́к, то вже й рика́йе.

Бирéзувей ка́ши пукуштува́т’ ‘про покарання’.

Бириже́но і Бог бириже́.

Бирис’а́нс’к’і купи́ц’і ‘невеличкі копички сіна’ (жителі сусіднього с. Берестяни сіно у великі копиці не згрібають).

Бис пра́ци ни бу́де і в с...

Бит’ і то́но слúхат’, чи дúше.

Бй́ли му́х’і ‘сніг’.

Бог ві́шк’і стра́сайе ‘сніг пізно навесні’.

Бог дав, Бог забра́в ‘про смерть немовляти’.

Поліські животоки

Бог дав нич л’у́д’ам на сон, а
ничист’а́ку на рубóту.

Бог змучі́в, Бог і ві́сушит’ ‘про

сіно, яке несподівано намокло під дощем’.

Бог ни дит’а – дурно́ ни пуслу́хайе.

Бог ро́дит’ на вс’ако́ до́лу.

Бог сутву́рив три зла: чо́рта, ба́бу і кузла́.

Бо́же, твуй’а во́ла ‘неповна розуму’.

Бо́мкнут’, йак куз’ол у во́ду ‘сказати щось недоречне’.

Брат сиб’і рад.

Брих’о́йу за́йдиш далéко, да наза́д ни ве́рнися.

Був у млин’і дей гуд:ав «Дубру́дин’» свин’і ‘про того, хто не вітається’.

Буде вс’ім го́лим пу́за па́зухуйу ‘про малу кількість чогось’.

Буду́т’ з йіго́ лу́де, йак му́х’і ни заг’ід’ат’.

Буй’а́ц:а, йак турі́шн’о му́розу.

Буй’у́шче – нипука́йушче ‘про пологи: жінки бояться, але народжують’.

Булу́ пану́ – нусі́ли суручк’і да штану́, пришо́в сув’ет – спі́на пуба́чила св’ет.

Було́ б сказа́но – забу́ц:а ни до́вго.

Було́ да загу́ло.

Було́ Са́ви ни са́вит’, Варва́ри ни варва́рит’, Гандро́си ни гандро́сит’, а куде́лу кундро́сит’.

Бул’у́шче – нипука́йушче ‘про пологи’.

Бул’ш не́мучи, йак по́мучи.

Варва́ра зава́рит’, Мико́ла загу́д’ит’.

Варва́ра но́чи ввурва́ла, га дн’а притучі́ла.

Вбуй’ту́ і Крим, і Рим.

Вбир’у́ й Пин’ка́, то бе за Зин’ка́.

Ввидин’ :é с’ват навидé.

Вгуси́н’ же́ниц:а бидн’ак, навис’н’і – багаті́р, а зимо́йу – сири́дн’ак.

В гус’т’а́х до́бре, вдо́ма лу́ч:ий.

В гуча́х ‘при смерті’.

В дит’а́ти па́лчик забу́л’ит’, а в ма́тири – се́рце.

В до́бру по́ру сказа́т’, а в ни́добру – пумувча́т’.

В жі́нк’і во́лос до́вг’і, да ро́зум куро́тк’і.

Вза́т’ жі́нку на ве́ксил’ ‘одружитися з жінкою, в якої є позашлюбна дитина’.

В злѳсти нимá милѳсти.
Вѳлиз кит на сáло дей кричѳт': мáло.
Вилик'ѳ гаж ду нѳба, да ни так'ѳ ѳак трѳба.
Вѳлисти бѳком 'погано закѳнчитися'.
Вѳлисти на кут'áчийа вѳшк'і 'зѳстаритися'.
Вѳпустит' з вѳду 'забутися'.
Вѳрачивса, ѳак барáн на нувѳйа вурѳта.
Вѳрват' з живѳм 'вѳдѳрвати гудзик зѳ шматком тканини'.
Вѳрват' з мн'áсом 'вѳдѳрвати гудзик зѳ шматком тканини'.
Вѳсмуктат' с пáлца 'вѳгадати'.
Виснá – гулуднá.
Вѳд'ма мáсло кулѳтит' 'про дощ у сонячну погоду'.
В ко дитк'і, в то ѳагудк'і.
В ко дѳчок с'ім, в то дѳл'а вс'ім.
Вкрáд'ани кусѳк в гѳрли дирѳ.
Вкружѳли, ѳак цигáни мн'іс'áца.
В курѳви мулукѳ на ѳазѳци.
Вѳзом ѳѳхат' 'плакати'.
В пáлк'і вбрáц'а 'стати нѳ від кого незалежним'.
Впáсти з дѳба 'втратити здоровий глуд'.
Впáсти с пѳчи 'народити позашлюбну дитину'.
В пичинкáх сид'іт' 'набриднути'.
В пѳятах закулѳло 'про переляк'.
Врудѳла, да ни близáла 'про дитину, яка завдаѳ батькам чимало клопотѳв'.
Врудѳса да вдáйса 'про дитину, яка завдаѳ батькам чимало клопотѳв'.
В рудѳ ни биз вѳрудка.
В свин'áчи гѳлос 'дуже пѳзно'.
Вс'і ми вѳрем, да ни вс'і дрáзу.
В свуйѳй халѳпци дѳбре ѳ дѳпци.
Встáн'те, д'áче, хай с'áде смирд'áче.
Встáтн'а пáша 'смерть'.
Встáвса чѳсти ѳ прѳсти 'залишився без нѳчого'.
В субáк'і на шѳйї кубасá ни вбарѳц'а.
В сус'ід'áх грушка-минѳшка.
В тибѳ "зáра", ѳак пánск'ѳ "зачѳкай".

В тіхом бу́лоти чурту́ во́д'ац'а.
Вуді́т' за но́са 'обманювати'.
Габу́ цїгана в ха́ту, то с ха́ти ни віприш.
Гаж го́чи вибира́йе 'щось дуже яскраве'.
Гил'а́ на́роби́т' гнил'а́.
Гу́рко йісти, шко́да к'іда́т'.
Г'індик ду́мав дей в суп пупа́в.
Г'інді́к ду́мав дей здо́х.
Глуха́, йак Вда́ра.
Глуха́ сук'іра 'тупа сокира'.
Глух'е́ йак ни дучу́йе, то збрéше.
Го́ди да й по́ги 'аби тільки й того лиха'.
Го́ли йак гил', а го́стри йак брúтва.
Го́ра ни наказа́ц'а 'гріх нарікати'.
Го́ре никó ни красúт'.
Го́чи на ба́чат', душа́ ни булі́т'.
Гру́мути да блúскути 'сильна гроза'.
Гр'іх ни в рот іде́, но з ро́та.
Гро́ши, шо во́ши: в рука́х ни вдéржиш.
Гуву́рїли бабу́ в турм'і три ро́к'і, а пуд турмо́йу – шис'т'.
Гувур'ім да мувч'ім 'хай крім нас ніхто не знає'.
Гуді́т', йак лих'е́й бул'а́чци 'комусь надто догоджати'.
Гуду́й дитей – сийно́ скл'а́книш, йак Ксе́н'ка пуд ла́вкуйу.
Гуду́й, ма́ти, сина́, то прибу́де сіла.
Гуду́т', йак пчо́ли в гу́лийу.
Гулéц ма́йе 'про відсутність чогось'.
Гурба́то муг'іла спра́вит'.
Гус'ін'е со́нце йак ма́чущине се́рце: хоч і св'ітит', да ни гр'і́е.
Гла бл'із'іру 'про людське око'.
Дав і сибї́й забра́в 'про того, хто показує дулю'.
Дай дитка́м во́л'у, пупадéш в ниво́л'у.
Дай ду́рн'у мн'а́ло, і те зламáйе.
Да́йте йісти! – Нима́ де с'істи.
Д'а́ку бо́гу за губйі́д, шо найівса дарму́йід.
Даро́ваном кун'у́ в зу́би ни загла́дайдут'.
Да́т' в с... пе́рца 'відлупцювати'.
Да́т' грúмк'і 'відлупцювати'.

Д:ат' на с'ватуйа нігди 'не віддати ніколи'.
Дат' ружна рупечано 'нічого не дати з того, що було обіцяне'.
Де два брати, тамка тра дві хати.
Де двоє бйуц:а, трет'і ни мишайса.
Де дн'уйе, хай тамка нучуйе 'про покійника'.
Де ни пус'ій, тамка вродиц:а.
Де пумажеш, тамка вйдиш.
Дерт'і голуву вікший вборней.
Де руділаса куза, там сулодкайа луза.
Де тонко, тамка рвец:а.
Дивиц:а, йак Л'ен'ін на буржугаз'ійу 'непривітно, злісно дивитися'.
Дит'а вчи, йак пупирок ліжка лижит'.
Дит'а л'убі, шоб вуно ни знало.
Дитей гудуй, а сам турбі рихтуй.
Д'івка довжна бут' н'імка.
Д'іти, д'іти, де вас пуд'іти, в кучу загнути, йісти не дати.
Дн'уват' і нучуват' 'постійно перебувай десь'.
Добре д'іло 'з цим не можна погодитися'.
Добре пйаници й капл'а.
Добре там, де нас нимає.
Добри боршчик, да малейк'і горшчик.
Добри ден'! – Мишк'і пир'у! – Куд'а дур'ога? – К'ури бг'іділи!
'про того, хто не дочуває'.
Довга п'існ'а 'про зволікання у якійсь справі'.
Дубраноч! – Забирай воши наноч! – Мин'і йідна, а тиб'і пуврадн'а!
Дувилосо чирйаку на вйку 'про того, хто зрідка випиває'.
Ду вис'іл':а загойц:а.
Ду Вшес'т'а ни стриж'у гувечк'і, ду Мик'оли ни с'ій гречк'і.
Ду Гм'ітра д'івка х'ітра, а пу Гм'ітри хоч пріпик вітри.
Дул'а ни цибул'а: в г'очи ни пиче.
Ду мо б'єрига йак ни г... приплив'е, то тр'іска.
Дурне д' св'іта і д' міра.
Дурн'у пип, дурн'а йіго й мова.
Дурн'у суб'ака на свуй хвист б'єше.
Дустат' кунц'і в млинц'і 'знайти вихід із безнадійної ситуації'.

Жа́ба ціцк'і дала́ 'про померлого'.
Жал' ваг'і ни ма́йе.
Же́н'ац:а ни на рик, а на ціли вйік.
Живе́, йак Ге́дрик на було́ти 'дуже бідно'.
Живемо́ ни гуру́ймо – хл'іба ни купу́ймо.
Живе́ – в за́дн'іцу пйáтами ни сту́кайе 'гріх нарікати на життя'.
Живе́, йак вош у кужу́си 'гріх нарікати на життя'.
Жу́нка ни біта – йак куса́ ни кле́пана.
Жу́нка ни чирв́ік – з нуг'і ни ск'іниш.
Жу́нку здерти́ 'поховати дружину'.
Зага́дала рубо́ти, йак Зо́с'а sweй ма́тири 'доручити комусь надто великий обсяг роботи'.
Загану́т' в Питру́вку ме́рзло 'забажати чогось неможливого'.
За гро́ши ба́т'ка ридн'о пруда́с'т'.
За гру́бу с'істи 'народити позашлюбну дитину'.
За гуну́чу зруб́іли б́учу.
За дурне́йу гулуво́йу дей нуга́м нима́ спукбо́у.
Зазира́йе, йак вуро́на в кус'ц'ума́ху.
Зай́ачи пулу́дин' 'рештки обіду з поля, які віддавали дітям як подарунок від зайця'.
За йидно́ біто де́сит' нибітих дайу́т'.
За кавáлок к'ішк'і с'ім к'іло́митрив п'ішк'і.
Закру́й пел'ку на пите́л'ку, напишу́: рив'ізи́йа.
За кун'а́, за вула́, габу́ вдо́ма ни була́.
Зан'іткац:а в дубо́ву шку́ру 'категорично щось заперечити'.
Запро́с'уват', йак муро́за ду кут'і 'неширо запрошувати'.
Зарика́ласа свин'а́ г... ни йісти, а йак дупáласа, то й найі́ласа.
Засну́т', йак у ма́кувци 'про міцний сон'.
З'ат' шоб вз'ат'.
За ца́ра Ме́н'а, йак було́ л'уде́й жме́н'а.
З Бо́гом, Парáс'у, йакшо́ л'у́ди трапл'а́йуц:а.
Згада́ла ба́ба, йак д'івку́йу була́.
З го́лими рука́ми 'без подарунка'.
Згурба́т'іла, йак Ксе́н'ка.
З до́бро д́іва 'несподівано'.
Здра́стуйте, ни за́стуйте 'несподівано'.
Зийту́ на Мин'ку́в хвист 'звестися нанівець'.

Зі́рит', йак кит на пупове са́ло.
З йак'ей ра́ц'її? 'чому б це раптом?'.
З йакó д́ва? 'чому б це раптом?'.
З йейу пусварі́ц:а, йак з гу́рї скуті́ц:а.
Зйі́сц:а за малі́ну 'про щось смачне'.
З м'і́н':ем і пукул'і́н':ем 'вщент'.
Зна́йу бис пупа́, шо в нид'і́л'у с'ва́то.
З свин'і́ го́чи, з суба́к'ї на́ту́ра 'про неприві́тну, неприє́мну,
заздрі́сну лю́дину'.
Зийті́ на "н'е́т" 'звестися нані́вець'.
З йі́дного м'і́шка хл'і́б і лим'і́шка 'про нестатки'.
Злуд'і́йс'ка жу́лка.
Зна́йе кузину́ пител'ку, да й то ни все́йку.
З укрóпу зйі́сеш з ко́пу.
Зу свуйі́м харчо́м до́бре пуд курчо́м.
І ва́шим, і на́шим 'про лицемі́ра'.
І сам ни гам, і дру́гом ни дам.
І ти йатру́віца, і йа йатру́віца, муйа́ спудні́ца тибé ни буйі́ц:а.
Йа б йі́му дав би, к'еб дугна́в би.
Йа́бличко д йа́блинк'і далéко ни закóтиц:а.
Йазикóм маха́й, а рука́м во́л'ї ни дава́й.
Йака́ ма́мка, така́ й л'а́лка.
Йака́ мату́с'а, така́ й дуц'у́с'а.
Йак б'і́дни пла́че, то ни́хто ни ба́чит'; йак бага́ти скр́виц:а, то
все́йк'і мир д́виц:а.
Йак бу́де напáс'т', то Бог грóши дас'т'.
Йак вгон' 'той, хто легко дра́тується'.
Йак гуло́дни, зйі́сеш і хуло́дне.
Йак дайу́т', то бирі́, йак бйут', то втика́й.
Йак дат', то дат', йак вз'ат', то вз'ат'.
Йак до́вг'і в'і́к, то пумóже л'і́к.
Йак ду не́ба ра́чк'і 'дуже дале́ко'.
Йак'е́ йі́хало, так'е́ зді́бало.
Йак за грóши, то вс'і хуро́ши.
Йак'і́ йі́дец, так'і́ рубо́тн'і́к.
Йак'і́ кин', так'і́ виз, йак'і́ йі́хав, так'е́ в'із.
Йак йе на жу́ти ружк'і́, то бу́дут' пиружк'і́.

- Йак йес'т', то й дупи чес'т', а йак тупо – тирпú, дупо.
Йак кит з мише́йу 'про тих, хто постійно разом'.
Йак кит напла́кав 'дуже мало'.
Йак кит с суба́к'йу 'про тих, хто постійно конфліктує'.
Йак кúрка ла́пийу 'нерозбірливо'.
Йак куро́ва здо́яна 'про людину, яка вештається без роботи'.
Йак куро́ва ни зага́на 'про людину, яка вештається без роботи'.
Йак мед, то й ло́жк'йу.
Йак на за́втре 'надто повільно'.
Йак нима́ щча́с'та на мулу́ці, то ни бу́де й на сирова́тци.
Йак ни нагр'йе́ дух, то ни нагр'йе́ й кужу́х.
Йак ни стий, ни диву́са 'несподівано'.
Йак ни худу́в муй ба́т'ко ду це́рки, то ни худу́в, а йак пушо́в, то на гулу́вій две́ри прин'іс.
Йакó па́лца ни вр'іж, то булу́т'.
Йак пе́риц 'дуже сухий (найчастіше про сіно, солому)'.
Йак пріде́ к'ітайе́ц, то бе св'іта куне́ц.
Йак пришло́, так і пушло́.
Йак сам прудасе́ш, то і з ба́т'ком ни кúпиш.
Йак сирут'і жини́ц:а, то й нич малá.
Йак с кузла́ мулука́ 'надто мало'.
Йак с ку́та мулука́ 'надто мало'.
Йак с'ц'ул' ду не́ба 'дуже далеко'.
Йак тра, то на рівней дуро́зи спутикне́са.
Йак тра, то тра.
Йак умер́ бидна́чóк, то пришо́в пйану́ д'ачóк, а йак вмер ба́гату́р, то зуйшо́вса все́й'і мир.
Йак ут'ав 'дуже схожий на когось'.
Йа хоч рíжа, да с Парíжа, а ти, паску́да, отку́да?
Йак хто хóче, так пу свуйо́м ба́т'ку і пла́че.
Йак штик 'неодмінно бути в певному місці'.
Йе л'у́ди, а йе л'уду́с'ка.
Йідна́ ни закр'йе́ і дна 'жінка без дітей і чорниць небагато назбирає'.
Йідне́й биду́ ни тра, да й тей ск'іл'ка йе.
Йідне́й м'іри 'постійно'.

Йідне л'ічиш – друг'е кал'ічиш.
Йідне ни загойц:а – друг'е настройц:а.
Йіднім бигóm 'дуже швидко'.
Йіж йушку з гриба́ми, диржу́ йазу́к за зуба́ми.
Йіж, пуку́л рот св'іж.
Кажу́, Грїшу, Бугурод'їцу, а йа́ буду́ Бóжи слувá.
Кáжне стрéчне-пупирéчне.
Кáчка – прáчка.
К'єб ни йіла і ни спáла, то за мóре вже б пупáла.
К'єп то знат'є, шо в кúма пит'є, був би й дитей забрáв.
Кúл'ка вбйеш, тúл'ка вйїдиш.
Кин' на штирóх нугáх, да спутикайц:а.
К'івáйе гулувóйу, йак кубíла в Спáсувку.
К'іно́ бисплáтне 'щось надто кумедне'.
Клікав на дурóзи, шоб ни був на пурóзи.
Книжк'і в сúмци, а вже хлóпци на дúмци.
Книжк'і в сúмци – дивк'і на дúмци.
Кóл'ади на нéбо пуйїхали 'про закінчення Рїздвяних свят'.
Кричáт', йак на жуvíт 'надто голосно'.
Кричáт', йак на сво бáт'ка 'надто голосно'.
Кров з нóса 'конче необхідно'.
Кругú, Мартíне, мо, ма́ти шо путк'íне.
Кру́тит' с'в'ігом, йак ціган сóнцем.
Кубíла лушáча – рубóта смирд'áча.
Кудá вурóни ни лит'ít', то все гáдос'т' кл'увáт'.
Кудá кин' с купитóm, тудá й жа́ба с хвустóm.
Кудá нич, тудá й сон.
Кулу́ в цёркву ни придú, то все паск'і с'вát'ат'.
Кулу́ ни вмира́т', то ден' прупада́йе.
Кулусóчок йак в кумарá нусóчок.
Кулусóчок йак кумарúв нусóчок.
Кум – кум'і, кумá – свин'і.
Кумар'і в стúпку тувчúт' 'про комах, які перед дощем збираються разом'.
Куму́с' рубú вигóду, а сиб'і шкóду.
Куму́ щчáс'т'е, куму́ дúл'а, куму́ йідна́, туму́ й дру́га.
Куп'ілит' нóса 'виявляти своє невдоволення'.

Курка галаганска 'про того, хто взув чоботи не на ту ногу'.
Курувам хвусту крутут 'працювати різноробочим через відсутність освіти'.
Кутачи батко 'той, хто грається з котами'.
Кутача мати 'та, котра грається з котами'.
Кутачийа вішк'і 'піч'.
Кучирава Катиріна задивілася на Мартіна.
Ласи, йак кит на кубаси.
Ласи, йак кит на сало.
Ластувку зубйеш – довго ни пруживеш.
Ледбо тепли 'ледь живий'.
Лехко впасти – важко встат'.
Ликс'ій – гувес с'ій.
Ліпинска свин'а да ни пу нашом хрочайе.
Ліпнут ліпинуу 'занадто нав'язливо пропонувати своє товариство'.
Лубу йак душу, трису йак грушу.
Лубупітней Варварі носа дурвали.
Луде ни татари: прупасти ни дадут'.
Лук'і – нима хліба ни мук'і.
Лупут зуби 'реготати'.
Лупут, йак Сидуруву кузу 'лупцювати'.
Лути пукаже, йак дуги.
Лути, шоб дуги.
Луч: дитей рудут, чим в калгози рубут'.
Луч: с х'ітрим два рази згубут, чим з дурним раз найту.
Майданска хадз'айка 'неохайна господиня (такими вважаються жительки сусіднього с.Майдан-Липненський)'.
Малуйа д'іти – малу клопот, вилук'іа – вилук'і.
Малуйа д'іти спат' ни дайут, на вилик'іа жит'.
Мати вмре – батко вслєпне.
Мат' кугос' дес 'байдуже про когось'.
Ми йімó, худу, то й тиб'і пу мórди дамó.
Мимецка титула 'щось незрозуміле, таке, що важко збагнути (від дитячої вимови словосполучення *німецька література*)'.
Мин'і гулува ни булут 'мені байдуже'.
Мн'іла гутуват, да ни мн'іла пудават'.

Мно́го, да дурно́го.
“Мо́же” ни пумо́же, а бу́диш жини́ця:а, то й “мо́же” пригуди́ця:а.
Мо́кри йак хлу́шч.
Мо́на Мускву́ пуба́чит’ ‘про щось кисле’.
Мо́на сук’іру вйі́шат’ ‘багато диму від цигарок’.
Мувчи́т’ йак мрук.
Му́йá хата – му́йá пра́вда.
Му́ж а жуна́ – йі́днá сатана́.
Му́же жа́ба заплу́таця ‘про надто рідке полотно’.
Му́ро́з за шку́руйу пушо́в ‘про переляк’.
Му́ро́з з гучи́ма ‘сильний мороз’.
Набра́ця:а ду свин’а́чо крíку ‘забагато випити’.
Набра́ця:а йак жа́ба му́лу ‘забагато випити’.
Навару́ла Ў́ц’а, шо ни йі́с’т’ і ц’у́ц’а.
Навару́ли йаглу́ дей спат’ л’аглу́.
На вику́ йак на до́вг’ей ну́вци.
На вкра́д’аном кун’і́ далéко ни зайі́диш.
На двур’і́ му́ро́з, пуд но́сом удлу́га.
На д’і́ти – нап..., тра сибé глид’і́ти.
Найі́вса – прусу́ Бо́га, шоп рус’і́вса.
Найі́д’ане гуло́дном ни пув’і́рит’.
Налу́вiт’ рíби ‘про мимовильне нічне сечовипускання у дітей’.
На Лу́к’і́ сн’і́гу пуд ру́к’і́.
Написа́ла писа́ка, шо ни пуйме́ й суба́ка.
Напл’ува́т’ в ка́шу ‘завдати образи’.
Напу́дит’ рíби ‘про нічне нетримання сечі у дітей’.
Напумини́ кузи́ смерт’, то ціли ден’ блийа́т’ бу́де.
На пух’і́л’ане дёрво і́ ко́зи ска́чут’.
Наради́ця:а, йак сува́ ду спóвиди ‘одягнутися надто розкішно, з
викликом’.
На ско́ру ру́ку ‘недбало, нашвидкуруч’.
На́с’ц’а гла Васи́л’а зда́с’ц’а.
На тиб’і́, нибо́же, ши мин’і́ ни го́же.
На той рик у с’у́ поро́у.
На чо́рни ден’ ‘про всяк випадок’.
Наш му́зика-п... всі́йк’е п’і́рд’е руздúв.
Ни би́ри Бо́га за бо́роду, бо з’ме тибé за с...

- Ни бра́ц:а ни за хуло́дну во́ду ‘ні за що не братися’.
Ни буд’ парамаро́м в чуже́й це́ркви.
Ни вз’ала́ ни рад’у́жк’і, ни пил’у́шк’і ‘про невістку, яка прийшла до свекрухи з малим приданим’.
Ни в тин, ни в вуро́та ‘ні те, ні се’.
Ни вчирну́т’ і ни вбилу́т’ ‘принципово мовчати, не зронити ані слова’.
Ни гуз’, ни пител’ка ‘ні те, ні се’.
Ни гучу́ гучено́ йісти хл’іба пиче́но.
Ни дава́т’ дихну́т’ ‘не давати спокою’.
Ни дай, Бо́же, с ха́ма па́на.
Ни дай никуда́ ‘несподівано’.
Ниде́ св’ічк’і ни пу́ста́виг’ да вбе́рне.
Ни дихне́, йак ни брихне́.
Ни ду то во́за рубе́л’.
Ни за субо́йу, ни пу́рид субо́йу.
Ни йіж су́ра – бу́де гулува́ су́ва.
Ни йіс’т’ пан к’ісил’у́, бо ни ма́йе ло́жк’і.
Ни л’із’ пупире́д ба́т’ка в пе́кло.
Нима́ бу́л’шей ка́ри, йак нима́ свей па́ри.
Нима́ гу́ршей ка́ри, йак нима́ свей па́ри.
Нима́ к’ік’і, нима́ па́пи ‘нема чо́го їсти (з дитячо́го лексикону: к’іка ‘сало’, па́па ‘хліб’)’.
Нима́ кунца́-кра́йу.
Нима́ ладу́ де ‘у якомусь неймові́рному місці’.
Нима́ ладу́ куда́ ‘в яке́сь неймові́рне місце’.
Нима́ ладу́ скі́л’ка ‘неймові́рна кі́лькість’.
Нима́ ладу́ шо ‘щось неймові́рне’.
Нима́ так’е́й ха́ти, нима́ тако́ до́му, шоб ни було́ гомо́ну.
Нимі́ йазу́к ‘худо́ба’.
Ни мишу́на, ни тра́хтор ‘ні те, ні се’.
Ни мо́ви, ни гла́ви ‘ні те, ні се’.
Ни муже́ вди́ржат’, йак канто́ра биз во́дк’і.
Ни на до́вго стару́ же́ниц:а: йак ни здур’і́є, то скру́тиц:а.
Ни при ду́ху на́шуму ‘божеві́льний’.
Ни руді́са кра́сни, да шча́сни.
Ни св’ату́йа го́ршк’і л’іпл’ат’.

Ни с'іло, ни впало – давай, бабо, сало.
Ніско в голувах 'гріх нарікати'.
Ни слуху, ни хуху.
Ни списат' на вуловей шкури 'про надто велику кількість чогось'.
Ни спіца:а нивійісци, йак рoшчин на мн'ісци.
Ни стул', ни с'ц'ул' 'несподівано'.
Ни так шкoда, йак нивигoда.
Ни ти пeрви, ни ти встатн'і.
Ни чипай смирд'аче, то смирд'іт' ни б'уде.
Ни шт'ука дат', а скул' то брат'?
Нoг'і йак гринджoли 'про криві ноги'.
Нoсиц:а йак д'урин' з ст'упийу.
Нoсиц:а йак к'урка з йайцeм.
Нoсом крут'іт' 'висловлювати невдоволення'.
Нува нувина, шoб ни бул'іла ни гулува, ни спина 'коли вперше в цьому році щoсь їдять'.
Oй мамо, нас л'уде хвал'ат'! – Да с'o йак'і? – На ви минe, а йа вас.
Oтo дит'а – пус'ват'іт' да диржат' 'про дуже слухняну дитину'.
Пава павука вбрала, а сибe ни ввинула.
Пал'іц губ пал'іц ни ст'укнут' 'нічoго не робити'.
Пeрша жінка д Бoга, д'руга – д л'удeй, трeт'а – д ничісто.
Пиривер, габі ни вмер 'з'істи щo-небудь, аби не померти з голоду'.
Пист – куту пуд хвист.
Пйану йак бeйла.
Пйану йак чип.
Пйате чіриз дис'ате.
Пйатница – пухатница (у п'ятницю жінки не пряли, а ходили на вечорниці).
Плисту плинт'уси 'пліткувати'.
Пл'уват' да лув'іт' 'нічoго не робити'.
Пoзичку м'іши ни гриз'ут'.
Правда завший в г'ічи кoле.
Пригр'іт' чoрта за пазух'ійу.
Прідe куза ду вoза, да с'іна ни б'уде.

Призира́йц:а, йак слипе́ ду плóта.
Прима́цк'і хл'і́б суба́цк'і.
Приста́ло, йак вош ду кужу́ха.
Прити́ на рузбо́р шапо́к 'запізнитися на гостину'.
Прити́ пу л'уде́й 'запізнитися на гостину'.
Пришийкубилихвист.
Пришла́ Причу́ста – ста́ла трава́ ничу́ста.
Пришо́в Вирб'і́ч – кужу́ха тирб'і́ч.
Пришо́в ма́риц – ни зме́рзне ста́риц.
Пришо́в Спас – биру́ рукави́ци пру запа́с.
Пру ме́не, Симе́не.
Прусі́т' на мі́ли бик 'уклі́нно просити'.
Прушл́у Га́нк'і, дей хулóдни ра́нк'і.
Пубі́т' го́ршк'і 'посваритися'.
Пубі́т' шкл'а́нк'і 'впасти'.
Пув'і́сит' но́са 'розчаруватися, втратити надію'.
Пудиву́са, жині́ше, твуйа́ д'івка ни ді́ше (до того, хто роздратований).
Пудиву́са на врóду, дей пита́й здуро́в'я.
Пудиву́са, чулувйі́че, чуго́с' пйі́вин' кака́р'і́че (до того, хто роздратований).
Пудуба́йе, йак свин'і́ хаму́т.
Пу-жиді́вс'к'і зрóбл'ане 'зроблене будь-як'.
Пузбира́т' кришк'і́ й виршк'і́ 'про когось достоту схожого'.
Пуйі́ли, йак пану́, на пук'і́дали, йак сві́н':а.
Пуйті́ дудóми 'померти'.
Пуйті́ пу́за губулака́ми 'в обхі́д, не прямою дорогою'.
Пукі́рне тил'а́тко дв'і́ ма́тк'і́ с:е.
Пукрóва – зимá гутóва.
Пукуштува́т' шкл'а́но бо́га 'почати випивати'.
Пупа́в, йак жа́ба в було́то 'втрапив в ідеальне середовище'.
Пу-панс'к'е́му зрубі́т' 'вишукано, зі смаком (зробити)'.
Пу Пйі́тр'і́ – пу типл'і́.
Пупу́, йак куту́, – найі́вса, дей на пич'і́ сиді́т'.
Пуспувн'а́т' Х'і́минийа ку́ри, да вс'і́ ду ку́чи 'пригадати відразу все'.
Пушла́ ду дучк'і́ да ві́рачила гучк'і́, дей наза́д.

Пушлї дурно пу смерт', то хоч наживеса.
Пушл'ї дурно мулиц:а, то вун лоба пубйе.
Радейк'ї, шо дурнейк'ї.
Р'їзва, йак мит'їлка 'жвава жінка'.
Р'їзви, йак м'їха в смул'ї 'надто повільна жінка'.
Рубів, рубів да г... завиршів.
Рубота йде, кантора піше: два д'н'ї робиш – ден' запіше.
Руботи йак у гулоти 'надто багато роботи'.
Руботи ни пучати край 'надто багато роботи'.
Рудунуйко, сход'са! (про якусь подію в родині).
Рузбирайе, йак баран пузора 'нічого не розуміє'.
Руз'дз'авив рота, йак пен' за гурубйами.
Рук'ами земл'у дустват' 'згорбитися'.
Рук'ї йак у вулін'с'ко злодійа.
Руск'ї Йіван 'радянська влада'.
Руск'ї мн'їс'ац 'тривалий час'.
Рух йак у жїда за кумниром 'про надмірну жвавїсть, метушню'.
С'адай, бабо, пудвизу! – Ним'а часу, пубижу!
С'ак'ї-так'ї хайби був, габ'ї хл'їба руздубу.
Сам-йїден, йак пал'їц.
Сап'ожн'їк завш биз чирвїкив.
Св'єнто-пїєнто (про людину, яка часто мїняє думку з якогось приводу).
Свїкруха – ни рїдн'аїа м'ати, ни дал'а зубей – ни муже вибивати.
Свин'аца м'ати ни вмирайе, да здихайе 'про неохайну господиню'.
Свуйа симражка ник'олий ни важка.
Свуйа халупка – ни змерзне дупка.
Свуйа хата – свуйа правда.
Свуйе йак ни заплаче, то хоч скр'ївиц:а.
Свуйе ни хвалї, чуже ни ган'.
Свуйу вїнку злужу на Марїнку.
Сидїт' прит'мом, йак субака над ризнейу.
Сїнку! Вїсци свїнку!
Син муй, а р'озум в йїг'о свуй.
Сїрид зимї л'оду ни вїпрусиш.
С'їм л'їт мак ни рудів, і г'олуду ни бул'о.

С'ім пйáтниц на тўждин'.

С'істи на слўнчик 'заспокоїтися (про корову-первістку, яка перестала битися при доїнні)'.

С'істи с х'іруйу 'заспокоїтися'.

Скакáт' пичéно рáка 'пориватися до бійки'.

Склáсти рўк'і 'померти'.

Слўг'і с-пуд лáви гла Улéга-руз' дз'áви.

Служўт' за гурóдами 'відбувати військову службу дуже близько від дому'.

С'óд'н'а так'é с'váто, шо с'ім баб рузпйáто.

С'ой св'іт йак мáкув цв'іт: с'óд'н'а цвitéш, взáвтре зувйáниш.

Спас'ібо! – Вилўк'і рустў, пу гўши вс..., никóм и признавáйса!

Спас'ібо! – Йїж з хл'ібом!

Спас'ібо! – Пасў й нас зáймиш!

Спїлна но бул'áчка дóбра, ни рубóта.

С пирибóру вўбрав кривў Хвидóру.

Спїц'а, дей снїц'а.

См'іх биз причўни – прїзнак дурачўни.

Спóсубом бáт'ко штанў бг'ідўв.

Справл'áт' тицўну' 'займатися усїлякими дурницями'.

Спуминўла бáба, йак д'івк'їйу булá.

Старé, малé – йїднáкуво.

Старў кин' бурузнў ни псуїé, да й глибóко ни вўгуре.

Стáрос'т' – ни рáдос'т', мóлдос'т' – дўрос'т'.

Стинўт' мўшачийа нóри 'ретельно все обшукати'.

Стрїжане – ни гóл'ане 'про вперту людину'.

Стуйáт' над душóйу 'не давати комусь спокою'.

Субáци пуд хвист 'звести нанївець'.

Сувá ни привидé сукулá.

Сулóмн'ани вдувéц 'чоловік, якого покинула дружина'.

Сурóк'і кулód'аза вбирнўли 'нема кому принести води'.

Сухá йак шкўнд'а.

С х'ігрим пувидéса – рóзуму набирéса, а з дурнїм і той згўбиш.

Так далéко, йак ду нéба рáчк'і.

Та курóва рїка, шо ни даїé мл'їка.

Т'ахтї кутá за хвист 'зволїкати'.

Те в луг, те в плуг.

Ти йатрówka, йа йатрówka, в нас ни бúde в хáти тóлку.
Ти йігó христú, а вунó прóсиц:а: “В лóзи пустú”.
Ти йімú пупá, а вун тибíй пупад ú.
Ти йімú Бугувé, а вун тибíй чуртуvé.
Тил á ше ни врудúлусо, а цúган з дувбéшкуйу бйíгайе.
Ти сáми гóсти в ту сáму хáту.
Тúха вóда грéблú рве.
Тóно пишчáт ‘виявляти сильне бажання’.
Тóрба з дúстом ‘зневажливо про надто огрядну жінку’.
То шíйе, то пóре, а все ниткáм гóре.
Тицú, пумилó, тут тибé ни булó.
Той ни дúринú, кутрú звéц:а Йúрий.
Тра, йак лóду ‘конче треба’.
Тристúса, йак жид на кубúли.
Трудна рáда ‘скрутне становище’.
Тут бижúтú, а тут лижúтú.
У гуртú і кáша дóбре йісц:а.
Уд Дирáжна ду Пустúйна Украйíна самустúйна.
Уд йіднó бéрига гудстáв, ду дрúго ни пристáв.
Уд квáсу хай дасúтú Бог прикрáсу.
У лúдéй пóвна пúч, і гурúтú, а в минé йідне пулúно, дей те ни хóче.
У мо бáтúка всú дúти дурнúйа.
У нáшо Давúда ни с..., ни вúда.
Ундикá глухúх пувизлú, йіднó забúли.
У нивмúло рúкúи ни булúátú.
У нидúлú кáлúа клúбу гуткусúли Василú гúбу.
У Пилúпувку день ду вбúда.
У Спáсувку на лúду рудéрса (так жартома жінка відповідає на питання про місце перебування чоловіка, від якого має позашлюбну дитину).
Хадзúйка на всú гúбу.
Утклáд ни йде в лад: тклáдúани тонó сир дóбри, ни рубóта.
Хай клинé да сибúí глинé.
Хай сувá, габú с чужó силá.
Хвалú бú пóвни турбú.
Хвалú минé, гúбуйко!
Хвáтитú всúм сúватúм і нам грúшним.
Хвустóм бйíгатú ‘ходити за кимось слéдом’.

Хл'їб а вудá дей нимá гулудá.
Хóдит', йак б'ус'ол пу булóти 'вештається без мети'.
Хóдит', йак душá биз т'їла 'вештається без мети'.
Хóдит', йак придáнка пу лáвци 'господарює, почуває себе надто впевнено в чужій хаті'.
Хоч вб'уха варú 'нема чого їсти'.
Хоч у гúчи пл'уй 'впертий'.
Хоч гóли худú 'надто гаряче'.
Хоч кулк'ї на гулув'ї тишú 'надто впертий'.
Хоч ни вй'їжно, áлий вл'їжно.
Хоч п'ерцу, хоч лúсту, хо субáчо дрúсту 'що хочеш, те й роби, а мені байдуже'.
Хоч пл'уй у гúчи, кáже: дошч идé.
Хоч р'їпу с'їй 'брудні руки'.
Хоч самá л'аж 'нема чого їсти'.
Хóчу мулукá! – Вúсци бикá!
Хóчут' в стáрцах жит'ї з п'ерцом йїсти.
Хрест у вóду – пал'їнка на пудвóду (після Водохрещів справляють заручини).
Хто вже журицá груд'мú, то ни бóде л'уд'мú.
Хто довго хóдит', той сам сиб'ї шкóдит'.
Хто рáно встайé, том і Бог дайé.
Хто рóбит' на Чóдо, бóде мат' дúво (Чудо – народне свято, котре припадає на 19 вересня. У цей день селяни не працюють, аби вберегтися від усякого лиха).
Хто спит' скрáйу – у Бóжуму рáйу, а хто в сиридінци – у пупóвей скрún'ци.
Хто спит', той п..., хто ни спит', той н'ухайе.
Худú здурóв, кулú намулóв.
Худít' сл'їдом за д'їдом 'ходити слідом за кимось'.
Худóба – нимú йазúк, а й то плáче.
Хулуднó! – Вл'íz' у раднó! – Знов гарачé! – Вл'íz' у йайцé!
Хумá Сáвци рúдн'ї Хвéдор.
Хурóши, йак свин'á в дошч.
Ц'éкл'їна кус'т'úra 'щось обіцяне, але не виконане'.
Цúган за плит вáлит', а сийнó хвáлит'.
Цúган кун'á куйé, то жáба й свуйú лáпу тúче.
Цигáнс'к'ї пит.
Цирк на дрóг'ах 'надто кумедний випадок'.

Ча́сом з квáсом, пуро́йу з вудо́йу.
Чи́йе б бурча́ло, а твуйе б мувча́ло.
Чи кин', чи кубу́ла, а йідна́ кума́нда бу́ла.
Чи кло́ч:е, чи во́вна, габу́ к'ішка по́вна.
Чи надо́вго стару́ жéниц:а?
Чи́риз лад то й свíн':а ни йíд'а́т'.
Чи́сти й про́сти 'не винний'.
Чорт забра́в за стару́йа дувг'í.
Чорт с'ím л'ít парувáв, пуку́л' ду па́ри зубра́в.
Чорт с'ím пар пу́стулу́в ступта́в, покл'í ду кúчи зубра́в.
Чув дзвин, да ни зна́йе, ску́л' вин.
Чуго́ зажу́ривса? Шо в минé груше́й нимá? Пужд́у, ху́тко і в тибé
ни бу́де.
Чужá бул'áчка – л'у́д'ам ц'áц'ка.
Чуже́ дубро́ завш бо́ком вілизе.
Чужíми рука́ми до́бре жар загр'íбат'.
Чулу́війк шо ступíв, то все зугришíв.
Чу́ствує нусóчок, шо зарíйц:а в писóчок.
Чутно́ ду канто́ри 'про надто гучний крик'.
Ше дале́ко Гул':á, віжду́ жы́то і йа.
Ше той на св'ít ни рудíвса, щоб вс'ím дугудíв.
Шíла в мишку́ ни втайíш.
Шилéп шча́с'т'е в ха́ту.
Шку́рка вічинк'í ни сто́йіт'.
Шо в твирéзо на вм'í, то в пйáно на йазíци.
Шо Га́н:а нажне́, то Палу́купа спа́лит'.
Шо згурíт', то ни зугнийé.
Шо к'ійом, шо па́лк'íу.
Шо куму́, а кúрци – про́со.
Шо л'íгом нугóйу, те зимóйу руко́йу.
Шо на л'у́д'ах ни чутно́, то на мин'í видно́.
Шо ни стúпит', то збрéше.
Шоп ча́сом! 'я не збираю́ся це робити'.
Шос' вилу́к'е в л'íси здо́хло.
Шо стуруна́, то ну́вина.
Шо тво́йе, то мо́йе.
Шо то за бидá, шо так пйéц:а вуда́? – Пужд́у, хáй-но ти набирéса
биду́, то напйéса вуду́.
Шукáт' вчура́шн'о дн'а.